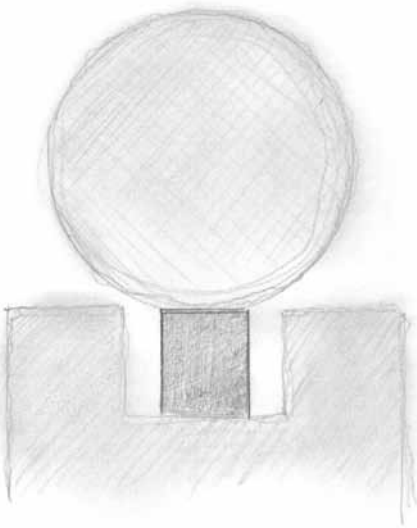

Af Jack Bergen

Skytten och Ögat

Jakten kommer allt närmare – och vi är säkert många som mött jägare som önskar bättre resultat i skog och mark och därför frågar oss om råd. Jag skall här försöka kasta lite ljus över ämnet.

Blunda med ett – eller se med båda ögonen ?

Se med båda!

I de allra flesta situationer är två öppna ögon att föredra. Vid rörliga

mål behöver man det större synfältet för att "fånga" och följa målet – och stereooptiken ger även uppfattning om avståndet till målet.

Att knipa ihop ett öga leder ofta till att också andra ögat kniper lite – och en "mekanisk" astigmatism kan bli resultatet och siktet, träffen, försämras.

En mellanting som kan användas vid stillastående mål och skytt är Dioptersiktet. En skiva med ett hål

Siktet är ofta ett problem

Ingen kan se både riktmedlen och målet klart samtidigt! Och det blir allt svårare när presbyopin tillkommer.

Hur sikta ? Regeln är:

Skåran: lätt suddig (utydelig),

Kornet: klart – och målet lätt oklart.

I de unga år kan ackommodationen snabbt växla och ge intryck av att allt är skarpt – men så är det inte.

1,2-1,7 mm i diameter nära skyttens öga används av tävlingsskyttar evt i kombination med någon förtäkningsanordning framför andra ögat. Absolut inget för en jägare.

Kikarsiktet

Att se målet "närmare" – dvs förstorat är en fördel. Riktmedlet, – ofta ett "hårkors" ses i samma plan som målet – dvs inga problem ens för den presbyopa.

Glasögon eller ej? Spelar ingen roll: Okularet ställs in så skarpa uppnås. (Men, glasögon är alltid att föredra då de ger skydd mot olja och damm som kan passera slutstycket (bundstycket) och hamna rakt i skyttens öga.)

Vad betyder siffrorna på kikaren?

T.ex: 4 x 32.

"4" betyder att kikaren förstorar fyra gånger:

Älgen på 100 meters avstånd får en storlek som stod den på 25 meters håll.

"32" är objektivets diameter i millimeter – också kallad **"Inträdspupillen"**. Denna avgör hur mycket ljus som kommer in i kikaren; ljus som samlas av linserna och förtätas innan det lämnar Okularet och när skytten.

Ju större förstoring desto större ljusstäthet – en fördel i svag belysning.

"Ljusstyrkan" – ett begrepp som till viss del talar om kikarens egenskap i svag belysning.

Beräknas:

Ljusstyrkan = Kvadraten på Uträdspupillen (ex 8x8= 64)

Uträdspupillen = $\frac{\text{Objektdiametern}}{\text{Förstoringen}}$

(ex: $\frac{32}{4} = 8$)

Ett bättre begrepp är dock **"Skymningsvärdet"** – som ger bättre information om kikarens förmåga att samla inkommande ljuset till en ljusstät bild. Om både objektivet och förstoringen är stora fås ett högt skymningsvärde – som är en fördel i svagt ljus.

Beräknas:

Skymningsvärdet = $\sqrt{\text{Objektivdiameter} \times \text{Förstoring}}$

Ex: $\sqrt{(32 \times 4)} = \sqrt{128} = 11,3$

Obs: Ju större förstoring desto mindre synfält – men den olägenheten avhjälpas av två öppna ögon! Linsernas kvalitet spelar stor roll – och där finns ett klart samband med priset.

Rödpointssiktet

En genialisk svensk uppfinning gjord av ingenjören John A.I. Ekstrand, 1974, (Aimpoint). En röd prick (LED) kastas via ett kollimerande system mot ett genomskinligt membran med spegelfunktion där den får sällskap av skyttens syn riktad mot målet. Systemet är nästan parallaxfritt och följer alltid vapnet oberoende av skyttens "insynsvinkel". Riktpricken och målet syns i samma plan, synfältet är stort då ingen förstoring behövs – och båda ögonen ser målet obehindrat.

EOTech – eller Electro-Optics

Det nyaste inom riktmedlen – en holografisk bild av målet inklusiva en minimal men ljusstark rikt-prick projiceras på en liten skärm monterad på vapnet nära skytten. Skytten ser bilden skarpt – med båda ögonen öppna – och kan snabbt avlossa skott.

Systemet är laserbaserat – och sväljer batterier.

I mörker

Kikare, Aimpoint och EOTech kan alla förses med infraröda dioder för jakt i mörker, det ger en svart-vit bild – som självklart kräver både god mörkeradaptation och -syn hos skytten. Problem?

Kanske extra A-vitamin eller pupillvidgande droppar?

Knappast! Rökstopp, fler morötter och tålamod löser nog de flesta av problemen.

OBS: Man skjuter bäst med dominant ögat – ej hand!

Hur ta reda på dominansen? Be din patient se genom ett stenopeiskt hål (eller en papperslapp med ett litet hål) – och han sätter det med automatik framför sitt dominant öga! Då vet ni båda.

.....och nu går jag och sätter mig i skogen.

Bästa hälsningar,
Jack Bergen.